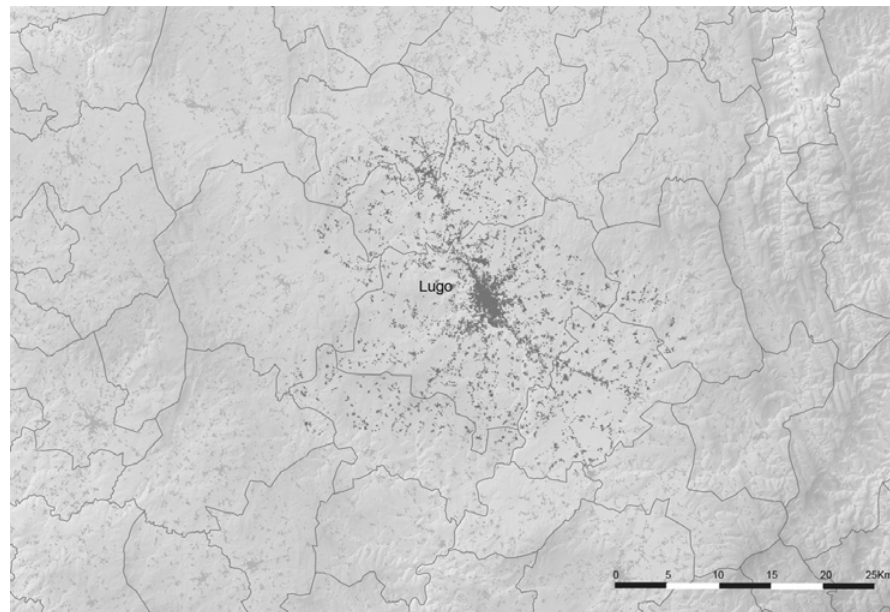

2.6. A ÁREA URBANA DE LUGO. UNHA CIDADE DE ENLACE

A cidade de Lugo contaba en 2009 cunha poboación de 96.678 habitantes. Os seus maiores crecementos prodúcense a partir das décadas de 1970 e 1980, e foi nas últimas décadas o municipio urbano con maior crecemento relativo de todas as cidades galegas. Este incremento estivo asociado sobre todo aos novos procesos de expansión dos servizos públicos e administrativos que se concentran na capital, en especial o campus universitario e as empresas, principalmente agroalimentarias, que se localizan na proximidade do centro urbano. Configúrase, ante todo, como un centro de servizos para toda a provincia, un ámbito de influencia extenso e no que outras vilas intermedias teñen un tamaño máis reducido e unha posición periférica (Sarria, Monforte, Chantada, Vilalba, Mondoñedo, Viveiro, Burela e Ribadeo).

O centro urbano está dominado polo forte sinal que á súa zona histórica lle impón a espectacular muralla romana, declarada Patrimonio da Humanidade. Por máis que o espazo central sufra notables impactos e alteracións na súa trama e nas súas tipoloxías, como resultado dun longo proceso histórico, o carácter de cidade romana segue presente ao longo do perímetro da muralla definindo un ámbito urbano singular e moi valioso. Nos últimos anos a cidade histórica experimentou unha importante acción de rehabilitación e mellora en xeral, que mudou notablemente a imaxe da cidade e a calidade de vida.

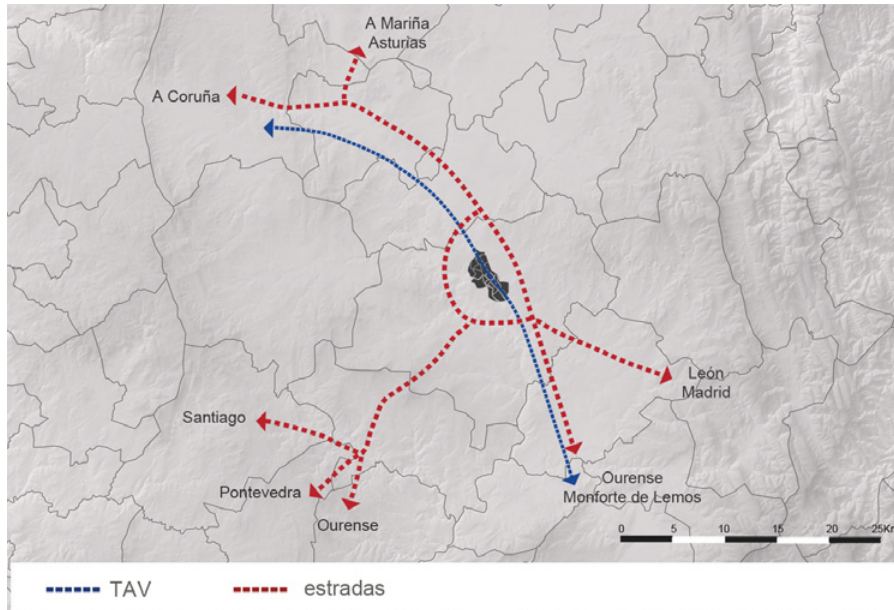
A partir do recinto amurallado o Lugo moderno creceu ata tempos recentes ao longo do eixo de comunicación principal constituído pola antiga N-VI tanto polo atractivo desta vía, que proporciona as principais relacións exteriores da cidade, como polos condicionantes topográficos que supoñían as cuncas fluviais do Miño, o Rato e o Chanca para os desenvolvementos cara ao leste e o oeste. A localización dos novos desenvolvementos universitarios, os novos polígonos residenciais e a mellora da planificación urbana permitiron crear na dirección oriental da cidade un novo espazo urbano de maior calidade, que se acrecentou coa grande operación de creación de amplos itinerarios fluviais seguindo o curso do río Miño e o pequeno val do Rato, estando a constituírse un grande anel verde seguindo os corredores

Área urbana de Lugo

fluviais que achega á cidade revitalización de importantes sectores do centro histórico intramuros, un novo e crecente atractivo.

A Lugo correspóndelle desenvolver un dobre papel no sistema de cidades: como cidade de enlace co eixo cantábrico e coa Meseta setentrional e a súa conexión con Europa e o eixo do Ebro, e como centro urbano orientado prioritariamente cara ao seu ámbito de influencia. Cunha posición central no seu espazo provincial permite mellorar a oferta urbana de zonas moi débiles do interior de Galicia, impulsando procesos de transformación e cambio no territorio. Pode acoller dotacións e funcións que non son viables en chanzos inferiores da xerarquía urbana debido á escaseza de poboación, pero que son imprescindibles para lograr niveis de calidade de vida e de

Conexións exteriores de Lugo

dinamización económica que aseguren un aproveitamento eficaz dos recursos e oportunidades do territorio.

Contémplase a necesidade de actuacións para aumentar a calidade da súa oferta urbana, mellorar a súa conectividade co resto das cidades galegas e cos espazos da súa contorna e para fortalecer as súas actividades produtivas. Como iniciativas estratéxicas neste sentido suxírense as seguintes.

2.6.1. Fortalecemento das infraestruturas de conexión exterior

A finalización da A-6 proporcionoulle a Lugo un enlace de altas prestacións cos principais nodos urbanos de Galicia ocupando unha posición singular

nas relacións do norte de Galicia con Madrid e co resto do espazo peninsular. Dende Madrid ata Lugo a A-6 non discorre por ningunha outra capital provincial. Considérase importante completar estas actuacións con proxectos que aumenten as posibilidades de interconexión da cidade con outros espazos lindeiros. Estas novas vías serán ademais moi útiles para mellorar a accesibilidade dende o seu ámbito de influencia provincial, mellorando as posibilidades de acoller servizos complexos vinculados ás oportunidades de desenvolvemento das áreas rurais da súa contorna.

A futura autovía de conexión de Lugo con Santiago, que facilitará o acceso ao aeroporto e aos equipamentos de ámbito autonómico situados na capital de Galicia, a comunicación entre Lugo con Monforte a través da vía de altas prestacións Nadela-Sarria-Monforte e a autovía Lugo-Ourense, que se configura como un eixo interior ao longo do val do Miño, e que se prolonga ata a fronteira portuguesa, conforman as infraestruturas básicas de conexión. No caso de Lugo, ademais, o seu acceso á autovía do Cantábrico aparece como unha opción de futuro, permitindo estender a súa influencia urbana a zonas do occidente asturiano e leonés debilmente dominadas polas súas respectivas capitais así como lograr unha conexión máis eficaz coa Mariña lucense, Vilalba e Ferrol.

A medio prazo as actuacións de conexión mediante alta velocidade son esenciais na integración de Lugo no sistema de cidades de Galicia.

Asemade, co obxectivo de coordinar as necesidades e solucións viarias da área de influencia de Lugo estase a realizar un plan sectorial co dito cometido.

O fortalecemento urbano de Lugo depende, sobre todo, da capacidade de dinamizar a súa contorna provincial cara a actividades cunha concepción máis complexa que permitan asentar unha poboación e unhas bases produtivas con maior demanda de servizos urbanos. Por iso deben articularse proxectos urbanos e de dinamización económica que permitan aproveitar esta oportunidade como unha estratexia para este territorio fráxil e para o conxunto do espazo rexional.

2.6.2. Mellora da imaxe urbana e da calidade ambiental

Lugo dispón de importantes activos urbanos ligados á súa contorna paisaxística e aos seus valores patrimoniais, cun centro histórico que alberga elementos de excepcional valor entre os que destaca a muralla romana, declarada Patrimonio da Humanidade. Imponse a necesidade de seguir desenvolvendo iniciativas para mellorar as zonas consolidadas a partir de actuacións de renovación e mellora nas edificacións existentes que deberán afectar tanto a aspectos construtivos e de habitabilidade como a cuestións estéticas e de imaxe. Unha boa oportunidade para levar a cabo estas actuacións estaría na declaración de áreas de rehabilitación integral naquelas áreas da zona urbana que presenten maiores problemas de degradación, de maneira que se conseguiría unha revitalización funcional e unha recuperación física e social desas pezas urbanas, tal como ocorreu coa actuación do barrio da Tenería. O tratamento urbanístico das antigas vías de acceso, a integración destas vías cos espazos fluviais en todo o seu perímetro logrou crear unha fachada verde de alta calidade, ademais de configurar un grande equipamento ambiental e unha importante mellora da calidade de vida.

A mellora integral do centro histórico, xa iniciada con éxito notable, debe prestar especial atención a itinerarios, fitos, eliminación de elementos discordantes e realce dos aspectos e edificios máis valiosos na percepción da cidade. Son actuacións prioritarias para aumentar o atractivo de Lugo como cidade de calidade para vivir, para traballar e para visitar. En materia de imaxe urbana, a experiencia internacional pon de manifesto que, cun esforzo razoable, poden lograrse resultados espectaculares en pouco tempo, cando, como neste caso, se parte dun importante patrimonio monumental (muralla, catedral, restos romanos) e cultural (museos). As iniciativas xa iniciadas para proxectar a imaxe de Lugo como cidade romana, como o Centro de interpretación do mundo romano, son unha interesante oportunidade para o novo posicionamento da cidade máis antiga de Galicia.

As iniciativas de mellora deben incorporar a revalorización dos espazos naturais e paisaxísticos que rodean o río Miño e que forman parte da Reserva

mundial da biosfera “Terras do Miño”, que achegan á cidade, xunto coa súa oferta termal e patrimonial, un elevado potencial para a súa promoción como cidade sostible e atractiva para o turismo cultural e ecolóxico. Para iso a conexión da cidade co Miño, mediante corredores e bulevares verdes, e a mellora das zonas de ribeira en toda a súa extensión pola Área urbana, xunto coa valorización dos núcleos e espazos rurais que rodean a cidade, de gran valor etnográfico e paisaxístico, constitúen para Lugo unha oportunidade irrenunciable.

Nos últimos anos empezan a aparecer dinámicas de crecemento, moi incipientes aínda, no propio municipio de Lugo e nos municipios próximos como Outeiro de Rei, Rábade, O Corgo ou Guntín, entre outros. Estes procesos de expansión residencial e de actividades económicas aínda están a tempo de adoptar un crecemento harmónico que require unha execución baixo criterios de calidade e de integración urbana, que evite tanto a dispersión dos novos desenvolvementos como novos problemas derivados do incremento da mobilidade en vehículo privado. Así mesmo, debe reconducirse o crecemento expansivo para que non afecte negativamente á paisaxe que rodea á cidade e que pola súa calidade constitúe un valor patrimonial relevante para o futuro, e que por iso debe preservarse. A concreción desta Área urbana en formación poderá tomar corpo legal mediante a vontade explícita dos concellos da contorna de Lugo de formar parte dela. Esa vontade poderá recollerse nun PTI que conteña, ademais, unha análise pormenorizada das características territoriais deste espazo e das accións prioritarias en temas infraestruturais e de planificación e xestión de servizos públicos municipais que hai que levar a cabo para un axeitado desenvolvemento da Área urbana de Lugo.

2.6.3. Fortalecemento dotacional

Lugo dispón dunha adecuada cobertura para desenvolver as súas funcións en servizos básicos educativos e sanitarios. Por iso é conveniente que os esforzos se centren en lograr dotacións propias dunha sociedade máis evolucionada e complexa que realiza demandas máis variadas: no-

vos servizos asistenciais, unha oferta cultural e de lecer máis diversa e atractiva, opcións comerciais máis amplas e suxestivas. Neste sentido son de destacar iniciativas como as dos novos hospital Xeral, auditorio e estación de autobuses.

Xunto a estes equipamentos, o outro gran reto constitúe o aumento da oferta de actividades terciarias, impulsando o desenvolvemento de espazos e iniciativas de servizos para mellorar a produtividade das actividades económicas. O desenvolvemento futuro de Lugo vai depender, fundamentalmente, de procesos de desenvolvemento endógeno local e no seu ámbito de influencia provincial e da súa capacidade para atraer novos investimentos produtivos.

O factor clave é, xa que logo, o seu potencial para desenvolver os servizos produtivos e as iniciativas empresariais que aproveiten as oportunidades existentes mediante a mobilización dos recursos locais pero tamén mediante a atracción de iniciativas esóxenas. A mellora da oferta de espazos produtivos, a creación de estruturas organizativas para difundir innovacións, incentivar a cooperación empresarial e institucional, apoiar novos proxectos emprendedores, desenvolver accións de difusión, etc., considéranse liñas de actuación para o seu logro.

A existencia dun aeródromo sub-utilizado nas proximidades da capital debe ser considerado como un factor que potenciar para a creación dun espazo loxístico ou tecnolóxico. En todo caso a conexión da cidade coa rede do AVE e, particularmente, co sistema portuario da Rexión urbana Ártabra constitúe para Lugo unha posibilidade para crear un eixo de desenvolvemento rexional de dobre trazado: ao norte a través de Vilalba e As Pontes co porto de Ferrol, e ao sur a través de Rábade, Begonte, Guitiriz, Teixeira e Betanzos co porto exterior da Coruña.

2.6.4. Espazos para a nova economía

O sistema produtivo de Lugo e do seu ámbito de influencia caracterízase pola súa debilidade tecnolóxica e unha escasa demanda de coñecementos

e servizos avanzados como estratexia de competitividade. A potenciación dos centros de innovación e a implicación da universidade ao redor dos sectores de producións agrícolas, gandeiras e forestais, a xestión de espazos e recursos naturais, o turismo rural, a utilización das novas tecnoloxías como elemento de fortalecemento de espazos débiles ou illados, etc., son elementos clave para dotar dun perfil máis definido a capital e aumentar o potencial de desenvolvemento da súa contorna rural.

Neste sentido, a creación do Centro tecnolóxico agroalimentario de Lugo (CETAL), permitiu dar un salto cualitativo importante para impulsar e promover o desenvolvemento tecnolóxico do sector agroalimentario, que comeza a dar os seus froitos.

No ámbito da innovación e o coñecemento, a universidade, o Hospital Clínico Veterinario e algunhas sociedades públicas desempeñan un papel destacado. Algunhas das súas iniciativas converteron Galicia en exportadora de material xenético de calidade para a gandería e permiten reter no territorio gran parte do valor engadido xerado por esta actividade.

Pero Lugo tamén require dispor de espazos para a nova economía. Dado o tamaño e o atractivo da cidade amurallada, resulta de interese aproveitar os edificios e contedores emblemáticos existentes para impulsar actividades institucionais de innovación e formación, integrando estas actividades na vida urbana de acordo coas tendencias máis recentes referentes aos espazos de innovación.

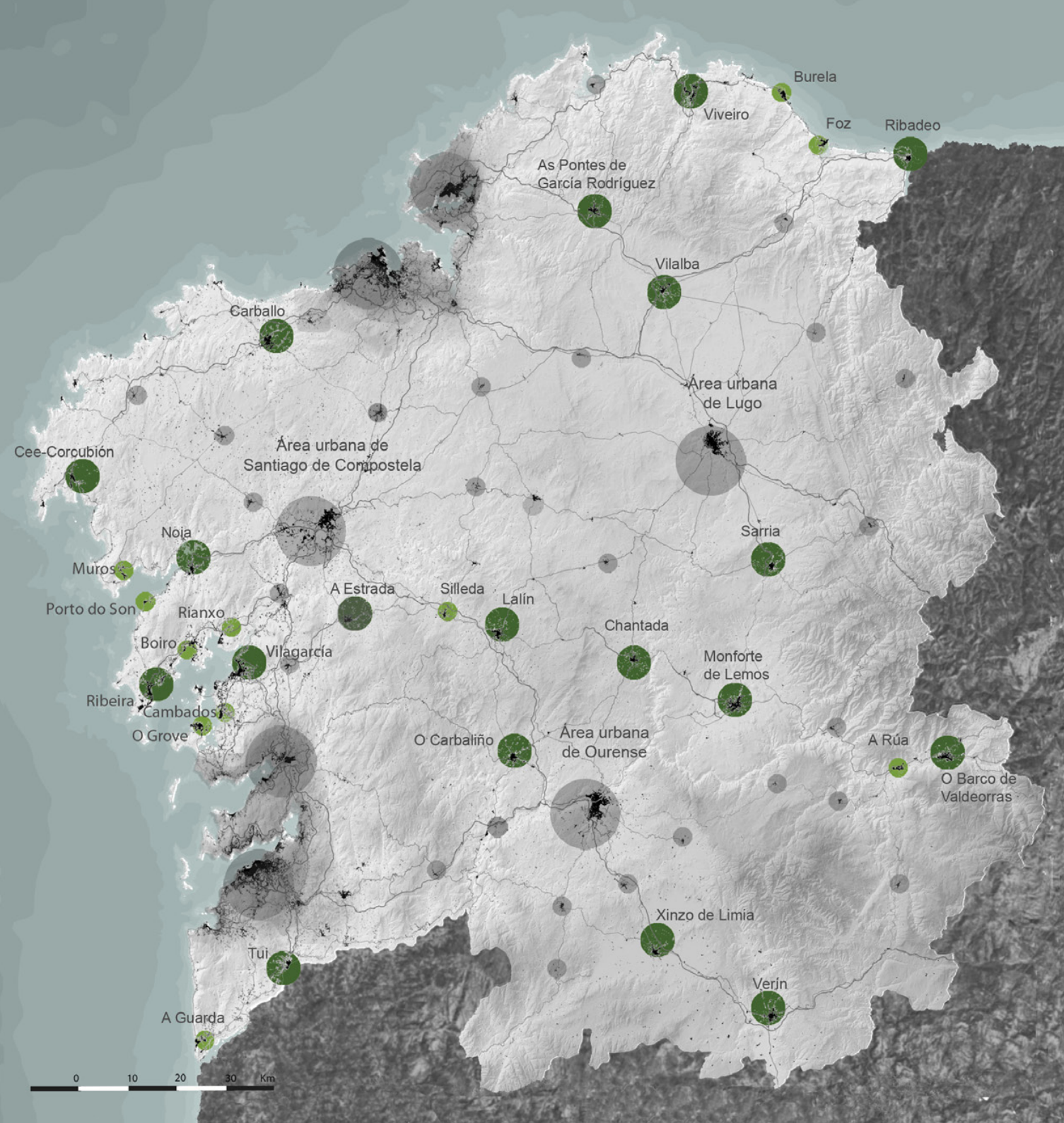
Adicionalmente, o polígono industrial das Gándaras, que contará con 2,2 millóns de metros cadrados, permitiralle a Lugo dispor de solo industrial nun lugar estratéxico da cidade, ao lado do polígono industrial do Ceao (o outro parque industrial principal da cidade) e da nova estación ferroviaria de mercadorías. Estes desenvolvementos deben abordarse con criterios de sustentabilidade e atendendo aos principios da ecoloxía industrial.

Imaxe correspondente á cidade de Lugo. Voo aéreo de 1956-1957

Imaxe correspondente á cidade de Lugo. Ortofoto PNOA 2007

Sistema urbano intermedio

- cabeceiras
- subcabeceiras